

РОЗДІЛ 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.68.19>
УДК 349.92

ОРГАНИ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ФУНКЦІЇ

Бек Уляна Павлівна
*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»
ulyana.bek@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1770-4237>*

Бек У. П. Органи адвокатського самоврядування в системі органів публічного управління: поняття та функції.

У статті окреслено місце органів адвокатського самоврядування в системі органів публічного управління зокрема визначено поняття та їх функції. З'ясовано, що адвокатське самоврядування є гарантоване державою право адвокатської спільноти самостійно вирішувати питання організації й діяльності адвокатури у відповідності до ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». З огляду на особливості органів адвокатського самоврядування та їх виняткові функції у системі публічного управління можемо означити як визначені у ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та підзаконних правових актах визначальні напрямки реалізації покладених на них завдань, комплексне вирішення яких повинне сприяти оптимальній реалізації в адвокатській діяльності правових домінант – верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності, уникнення конфлікту інтересів.

Візначено, що у системі публічного управління органи адвокатського самоврядування виконують низку функцій, обумовлених їх цілями та завданнями. До таких функцій належать функція формування високопрофесійного та інтолерантного до корупції адвокатського корпусу, функція встановлення етичних стандартів адвокатської діяльності, захисна та забезпечувальна функції. Для їх реалізації органам адвокатського самоврядування надано низку повноважень, у тому числі делегованих державою.

Ключові слова: інститут адвокатури, адвокатська діяльність, органи адвокатського самоврядування, органи публічного управління, з'їзд адвокатів України, конференції адвокатів, Вища ревізійна комісія адвокатури, ревізійні комісії адвокатури.

Beck U.P. Advocate self-government bodies in the system of public government bodies: concepts and functions.

The article outlines the place of bar self-government bodies in the system of public administration bodies, in particular, defines the concepts and their functions. It was found that the bar self-government is a state-guaranteed right of the bar community to independently decide on the organization and activities of the bar in accordance with the Law "On Bar and Bar". Given the peculiarities of self-governing bodies of lawyers and their exclusive functions

in the system of public administration can be defined as defined in the Law “On Advocacy and Advocacy” and bylaws defining areas of implementation of their tasks, comprehensive solution of which should promote optimal implementation in advocacy legal dominants - the rule of law, legality, independence, confidentiality, avoidance of conflicts of interest.

It is noted that in the system of public administration, bar self-government bodies perform a number of functions due to their goals and objectives. Such functions include the function of forming a highly professional and corruption-tolerant bar, the function of setting ethical standards for advocacy, and the protective and security functions. To implement them, the bar self-government bodies have been given a number of powers, including those delegated by the state.

Key words: institute of advocacy, advocacy activity, advocacy self-government bodies, public administration bodies, Congress of Advocates of Ukraine, conferences of advocates, Supreme Audit Commission of Advocacy, audit commissions of advocacy.

Актуальність проблематики. Україна відродивши свою незалежність у 1991 р. окреслила амбітні завдання: налагодження ефективної системи протидії корупції в системі публічної влади, поліпшення діяльності правоохоронних й правозахисних органів, удосконалення та утвердження стандартів захисту прав й свобод людини і громадянина як основних орієнтирів розвитку правової держави та усіх її органів. Важливу місце у зазначених процесах мало й тепер залишається удосконалення адвокатської діяльності, оперативна реалізація якої у демократичних державах є однією із вагомих гарантій розвитку належної системи важелів й противаг у системі правосуддя. Водночас, попри вагомість підвищення ефективності адвокатської діяльності, даний процес є завершеним.

Аналіз дослідження проблеми. Адвокатське самоврядування, зокрема й окремі аспекти проблеми правового статусу його органів, досліджували Н. Бакаянова, О. Безпалова А. Бірюкова, Н. Бочуляк, Т. Варфоломеева, Т. Вільчик, М. Ворошило, В. Гвозд'їй, І. Голосніченко, Є. Додіна, В. Заросило, І. Катеринчук, А. Кормич, С. Кузніченко, О.Кузьменко, Т. Мінка, О. Музичук, В. Настюк, О. Нікітенко, Н. Обловацька, І. Переверза, Т. Плугатар, А. Подоляка, С. Прилуцький, В. Ридчик, В. Самсонов, С. Сафулько, А. Собакарь, В. Сергієва, Д. Фіоловський, С. Фурса, Н. Христинченко, В. Шкарупа, І. Шопіна та інші. Питання правового статусу органів адвокатського самоврядування залишається і надалі актуальною, позаяк на сьогодні немає комплексної праці, яка б всебічно розкривала цю проблематику, що вказує на важливість на важливість предмету магістерської роботи.

Мета статті – окреслити місце органів адвокатського самоврядування в системі органів публічного управління зокрема визначити поняття та їх функції.

Виклад основного матеріалу. Прийнятий ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (від 5. 07. 2012 р.), як вимічали автори цього законопроекту, надав інституту адвокатури широкі функції самоврядування, саморегулювання. Зокрема ним передбачалося створення органів адвокатського самоврядування, визначалися повноваження рад адвокатів усіх територіальних рівнів, а також кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, ВКДКА, РАУ. На державному рівні вищим органом адвокатського самоврядування є визнаний з'їзд адвокатів України, натомість у регіонах – відповідні конференції адвокатів. Окрім цього, Законом було завбачено формування Вищої ревізійної комісії адвокатури (ВРКА) та формування ревізійних комісій адвокатури певних регіонів. Ради й комісії формуються виключно з адвокатів, що повинно забезпечити незалежність адвокатури України як від органів державної влади, так і місцевого самоврядування. Визначальними завданнями адвокатського самоврядування визначено: 1) забезпечення незалежності адвоката; 2) захист від втручання у реалізацію адвокатської діяльності; 3) сприяння високому кваліфікаційному рівні представників адвокатської спільноти; 4) створення оптимальних умов для реалізації адвокатської діяльності; 5) забезпечення відкритості, доступності інформації про адвокатуру й адвокатську діяльність; 6) здійснення Єдиного реєстру адвокатів України та ін. [1].

Означені законодавчі новели зумовили певні зміни як у системі публічного управління, так і у сфері правозахисної діяльності, що пов'язано із формуванням у ній нових та трансформації наявних суб'єктів, які наділені низкою відповідних повноважень. Як слушно зауважує Б. Мельниченко, система публічного управління представляє собою цілісність, що об'єднує державне та громадське управління, а теж усю сукупність різноманітних зв'язків, тобто систему управлінських відносин стосовно їх взаємодії, у такий же спосіб забезпечує оперативне функціонування системи органів публічного управління загалом [2, с. 182].

Розуміння сутності системи публічного управління як цілісності більше значення мають не її складові, а власне зв'язки між ними (що осмислюється категоріями феномену емерджентності як однієї із особливостей соціальних систем). Підтримуємо позицію В. Бережного, що публічне управління, з одного боку, можна

розуміти як процесу взаємодії органів влади та соціуму, результатом котрого є визначення довготермінових цілей та прийняття тактичних рішень стосовно їх досягнення, а з іншого – як певну відкриту публічну сферу суспільних інтересів, де громадяни виступають не лише у ролі об'єктів, втім й суб'єктів управління [3, с. 37].

У загальному контексті «орган» тлумачиться як знаряддя, засіб чи установа, що здійснює конкретні функції в галузі державного управління, нагляду, контролю та ін. [4, с. 131]. Категорія «державний орган» визначається як виокремлений та відносно самостійний елемент (частина) механізму держави, якому делегуються законодавчо встановлені владні повноваження для здійснення відповідних завдань, що безпосередньо пов'язані з реалізацією певної функції держави [5].

Також державний орган тлумачать як ланку в системі державного управління, що наділена повноваженнями у певних сферах діяльності. Йому характерні такі ознаки, як: від імені держави реалізовувати у практичній площині її завдання та функції шляхом конкретного виду діяльності; мати певну компетенцію – сукупність прав й обов'язків, завдань та функцій; володіти владними повноваженнями; бути представленим певною структурою та ін. [6, с. 243–270].

Практично в усіх інших джерелах містяться аналогічні за своїм змістом дефініції категорії «орган» сутність яких у тому, що цьому понятті характерні наступні властивості: структурованість, наявність певних інструментів досягнення конкретних цілей, мети, завдань і функцій, спроможність досягати визначених цілей за допомогою легітимізованих їм повноважень. Водночас «орган» може об'єднувати як групу осіб, які зобов'язані виконувати певну функцію чи функції, так і бути одноосібним, приміром президент чи омбудсмен (апаратами забезпечення діяльності яких є офіси, адміністрації, представництва та ін.), які не представляють собою колегіальні органи прийняття рішень, а здійснюють суто допоміжні функції. Варто зауважити і те, що персонал таких структур повинен на постійній основі здійснювати свою діяльність, а не залучатися у порядку аутсорсингу [7].

Поняття «самоврядування» за своєю сутністю носить більш складніший характер. Напочатку ХХ ст. німецький правник Г. Єллінек відзначав, що «самоврядування є державним управлінням через посередництво осіб, що не є фаховими державними особами, це управління через посередництво самих зацікавлених осіб на противагу державно-бюрократичному» [8, с. 229]. У сучасних наукових джерелах з тими чи іншими їх варіаціями самоврядування здебільшого розуміється, як гарантоване державою право та реальна здатність соціуму (громадян, професійних спільнот, громад тощо) самостійно або ж на відповідальність державних органів чи їх посадових осіб вирішувати питання внутрішнього керівництва (управління) у межах передбачених законодавством.

Відтак, сьогодні виокремлюють такі види самоврядування, як: учнівське самоврядування є певною формою організації життєдіяльності школярів, який вбезпечує розвиток їх самостійності у прийнятті й реалізації рішень щодо досягнення суспільно значущих цілей; студентське самоврядування – це форма управління, яка надає право студентству самостійно вирішувати питання внутрішнього управління, або виборний інститут, що виконує таке управління; місцеве самоврядування, воно є гарантоване державою право і реальна здатність територіальної громади самостійно чи на відповідальність державних органів або їх посадових осіб здійснювати діяльність щодо вирішення питань локального значення у межах Конституції та законодавства України; адвокатське самоврядування є гарантоване державою право адвокатської спільноти самостійно вирішувати питання організації й діяльності адвокатури у відповідності до ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»; професійне самоврядування у сфері охорони здоров'я (що є вкрай важливо нині у період поширення коронавірусної хвороби) – це передбачене державою право й можливість суб'єктів цієї професійної діяльності регулювати дану сферу на основі відповідальності та підзвітності, що реалізується через професійні палати; суддівське самоврядування полягає у самостійному колективному вирішенні судьями питань внутрішньої діяльності в Україні та захисту їхніх професійних інтересів, що є однією із гарантій забезпечення незалежності суддів, що покликане забезпечити оптимальні умови діяльності судів й суддів, гарантувати захист від втручання у їх практичну сферу, утверджувати незалежність суду, а також підвищувати рівень роботи з кадровим потенціалом у системі судів; нотаріальне самоврядування – це об'єднання на професійній основі зусиль нотаріусів з метою належного виконання делегованих їм ЗУ «Про нотаріат» обов'язків й забезпечення їх прав; прокурорське самоврядування полягає у самостійному колективному вирішенні прокурорами питань пов'язаних із внутрішньою діяльністю прокуратури.

Суспільне самоврядування («демократичне врядування») воно реалізується громадянами на рівноправній основі через пряму участь в розгляді громадських справ, обговоренні суспільних проблем шляхом вільного вибору чи співробітництва на партнерських засадах між державним й недержавним (громадянським) секторами. Питання суспільного самоврядування охоплюють доволі широкий спектр проблем, зокрема й соціальний контроль над злочинністю (нині у науковій літературі він визначається як «соціально-правовий механізм протидії злочинності»).

Нами прослідковано, що у сучасній правничій науці та національному законодавстві дефініція «самоврядування» застосовується у трьох основних аспектах: 1) освітньому – як учнівське та студентське самоврядування; 2) територіальному – як місцеве самоврядування; 3) професійному – як функціонування представників певних професій, зокрема правничих.

Відтак у контексті вищесказаного слід звернути увагу на співвідношення категорій «управління» та «самоврядування». Вчений Г. Латфіллін відзначає, що «відносини між управлінням й самоврядуванням, як між зовнішнім та внутрішнім впливом є вивідним від видових особливостей управління, характерного системі загалом. У контексті персоніфікованого управління, можна розрізняти індивідуальне та групове самоврядування. Перше, є управлінням собою, воно є близьке до поняття «самовладання», тобто спосібності особистості не змінювати власного індивідуального «Я» у будь-яких ситуаціях, зокрема кризових, екстремальних. Індивідуальне самоврядування за своїм характером може бути виконавським, приміром керує собою працівник у процесі виконання певної праці, яка передбачена уповноваженими йому завданнями. Також воно може мати й управлінський характер – бути цілеспрямованим на визначення (доручення) завдань іншим особам. Здатність до цього самоврядування детермінує можливість особи бути як неформальним лідером, так і фаховим керуючим: хто невмілий керувати собою, він і не здатний управляти іншими. Відтак при персоніфікованому управлінні самоврядування випереджує управління. Ці інші – керовані та підлеглі, так само можуть бути управлінським персоналом. Звідси виходить, що самоврядування є початковим етапом управління. Групове самоврядування може досягатися на основі внутрішньої дисципліни, певного консенсусу та консолідації, що досягаються членами самостійно чи на авторитетності лідера. Як і в будь-яких системах управління, воно може прийматися за програмними цілями й мотивами, доповнюючи та посилюючи себе зовнішніми впливами, сприяючи своєму розвитку, тоді воно набуває коопераційного самоврядування. Коли ж характерна йому узгодженість не досягається, тоді самоврядування може бути конфронтаційним стосовно управління, суперечити йому, що властиве управлінню, яке не зважає на інтереси та особливості самокерованої підсистеми [9, с. 281–289].

Відтак можемо висновувати, що самоврядування представляє собою один із видів управління, метою якого є досягнення спільно-визначених цілей шляхом консолідації та кооперації потенціалу членів певної освітньої, територіальної та професійної спільноти

За своєю правовою природою орган адвокатського самоврядування являє собою квазі-державний орган, який є суб'єктом публічно-правових відносин, що здійснює за дорученням держави певні функції, пов'язані із оптимізацією адвокатської діяльності через гарантування незалежності адвокатів, забезпечення їх захисту від втручання до адвокатської діяльності, підтримання високого професіонального рівня адвокатів й створення оптимального механізму для реалізації означених завдань.

Отже, органи публічного управління у систему яких входять й органи адвокатського самоврядування, мають свої мету, цілі та завдання, сукупність яких визначає їх функції. Під функціями органів публічного управління розуміється комплекс взаємозв'язаних, передбачених у статусі органу та заснованих на стабільному обміні інформацією організаційно-правових впливів органу, також його структурних підрозділів, службовців, які забезпечують об'єкти управління правовою, методичною, плановою, економічною орієнтацією, кадровими, матеріальними, технічними ресурсами, загалом – організуючи досягнення цілей, які постають перед системою управління [10, с. 43].

З огляду на особливості органів адвокатського самоврядування та їх виняткові функції у системі публічного управління можемо означити як визначені у ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та підзаконних правових актах визначальні напрямки реалізації покладених на них завдань, комплексне вирішення яких повинне сприяти оптимальній реалізації в адвокатській діяльності правових домінант – верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності, уникнення конфлікту інтересів.

Відтак розглянемо особливості здійснюваними органами адвокатського самоврядування функцій:

- 1) формування високопрофесійного та інтолерантного до корупції адвокатської спільноти. Відповідно ст. 45 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» НААУ забезпечує високий професіональний рівень адвокатів України; згідно ст. 50 означеного правового акту Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури формується з метою визначення рівня професійної підготовленості осіб, які заявили про намір отримати право на заняття адвокатською діяльністю, вирішення питань стосовно дисциплінарної відповідальності адвокатів, також до її повноважень належить: організація й проведення кваліфікаційних іспитів; прийняття рішень стосовно видачі свідоцтва про складення кваліфікаційного іспиту; прийняття рішень про зупинення, припинення права на здійснення адвокатською діяльністю [11];
- 2) до функцій органів адвокатського самоврядування у системі публічного управління належить функція встановлення етичних стандартів адвокатської діяльності. Як справедливо зауважує С. Жуков, особли-

вістю розвитку соціальних відносин у сучасному постіндустріальному соціумі простежується криза уявлень великих соціальних спільнот про справедливе й належне, які охоплюються саме категорією «етичні норми». Одним із модусів подолати так звану «кризу моралі» є диференціація етичних норм й виокремлення із них тих, що притаманні певним вузьким суспільним групам, які здійснюють аналогічну діяльність у подібних умовах. Це зумовлює значний інтерес до професійних етичних кодексів, прийняття котрих для виразників різних професій носить нині діяльний характер. Цінність етичних кодексів для праворозуміння полягає в розширенні діапазону ідей, концепцій та уявлень про право, що віднаходять своє втілення у створенні моделі ідеальної поведінки носіїв певних професій [12, с. 57]. Справді, вирішення завдання збереження професіоналізму адвокатської діяльності за умов постійного підвищення рівня правового нігілізму у соціумі мета-модерну неможливо без прискіпливої уваги до процесів оновлення етичних стандартів та їх своєчасної вербалізації;

- 3) органи адвокатського самоврядування у системі публічного управління виконують захисну функцію. Професія адвоката та його роль учасника процесуальних відносин, який в силу свого правового статусу періодично відстоює інтереси фізичних та юридичних осіб, дії (бездіяльність) яких можуть викликати широкий діапазон негативних емоцій в суспільстві, характеризується високим ступенем віктимності. Захисна функція органів адвокатського самоврядування уявляє собою застосування широкого арсеналу засобів, спрямованих на створення можливості здійснення адвокатської діяльності на засадах незалежності. За результатами соціологічних досліджень, значна більшість опитаних адвокатів розуміють професійну незалежність не як самоцінність, але як гарантію принципу верховенства права. Приміром, на думку адвокатів (87 % опитаних) справедливе правосуддя, в якому дотримується принцип верховенства права, є неможливим без незалежного адвоката. Позаяк лише він може повноцінно, неупереджено забезпечувати змагальність процесу. Водночас більшість опитаних (62% опитаних) переконана, що із дотриманням принципу незалежності адвоката в Україні існують суттєві проблеми [13];
- 4) забезпечувальна функція органів адвокатського самоврядування. Як справедливо вказує І. Шопіна, збільшення впливу людиноцентристських тенденцій в адміністративному праві обумовлює послідовну втрату визначальної ролі адміністративно-правового регулювання як більш нормативної правової конструкції, якій не властива полісуб'єктність й врахування індивідуальних розбіжностей. Натомість, упродовж останніх років простежується зростання ролі категорії «адміністративно-правове забезпечення», особливістю котрого є зміщення акценту у системі прийняття рішень із волі держави на інтенції особи та громадянського суспільства.

Інакше кажучи, спрямованість адміністративно-правового регулювання передбачає формування мети такого регулювання органами держави за провідної ролі імперативного методу. Натомість адміністративно-правове забезпечення передбачає формування мети прийняття тієї чи іншої правової норми насамперед за системою публічного адміністрування, така мета формується суб'єктами громадянського суспільства, суб'єктами господарювання, для розвитку яких є необхідними ті чи інші зміни у структурі та змісті суспільних відносин. Завданням держави за таких умов є зміна або створення за допомогою правових засобів умов, за яких мета таких суб'єктів може найбільш ефективно досягатися [14, с. 141 – 145].

Висновки. Екстраполюючи вищезазначені положення на діяльність органів адвокатського самоврядування, відзначимо, що у системі публічного управління ці органи повинні сприяти створенню оптимальних умов для безперешкодної комунікації суб'єктів адвокатської діяльності як між собою, так і з органами публічної влади, соціумом, міжнародним співтовариством. У свою чергу, можна виокремити дві основні форми реалізації забезпечувальної функції: представницьку (представництво спільних інтересів адвокатів) й комунікативну (створення оптимальних умов, засобів та модусів для вільного (безперешкодного) обміну інформацією між суб'єктами адвокатської діяльності та іншими учасниками суспільних відносин). На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що у системі публічного управління органи адвокатського самоврядування виконують низку функцій, обумовлених їх цілями та завданнями. До таких функцій належать функція формування високопрофесійного та інтолерантного до корупції адвокатського корпусу, функція встановлення етичних стандартів адвокатської діяльності, захисна та забезпечувальна функції. Для їх реалізації органам адвокатського самоврядування надано низку повноважень, у тому числі делегованих державою.

Список використаних джерел:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». *База даних «Законодавство України» / ВР України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=43306 (дата звернення 1.12.2021).

2. Мельниченко Б. Б. Система публічного управління. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 178–182.
3. Бережний О. В. Сучасні концепції публічного управління. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. № 2. С. 31–38.
4. Словник української мови: в 11 т. Ред.кол.: І. К. Білодід (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 1970-1980. Т. 7: Поїхати-Приробляти. 723 с.
5. Завальна Ж. В. Становлення адміністративного договору в законодавстві України та його вплив на управлінські відносини. *Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (14-15 травня 2008 р. м. Суми). Суми: Мрія, 2008. С. 78–80.
6. Репкина Ю. Н. Некоторые аспекты разграничения компетенции органов государственной власти и органов местного самоуправления в сфере физической культуры и спорта. *Город, регион, государство: проблемы распределения полномочий*: сб. науч. трудов. Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2007. С. 243–270.
7. Шопіна І. М. «Запозичена праця»: перспективи правового регулювання. *Форум права*. 2006. № 3. С. 129-135. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2006-3/06simpr.pdf>. (дата звернення: 1.12.2021).
8. Jellinek G. *Allgemeine Staatslehre*. Berlin, 1914. Н. 2. 229 р.
9. Латфуллин Г. Р. Диалектика взаимосвязи управления и самоуправления. *Вестник Университета (Государственный университет управления)*. 2012. № 4. С. 281–289.
10. Бачило И. Л. *Функции и структура управления*. Москва: Юридическая литература, 1976. 198 с.
11. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. Відомості Верховної Ради України, 2013. № 27. Ст. 282. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 1.12.2021).
12. Жуков С. В. Правові аспекти етичних проблем у професійній сфері. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6. Т. 2. С. 57–59.
13. Лісова Ю. Незалежність адвоката у професійній діяльності та професійних асоціаціях. *Рада адвокатів Київської області: веб-сайт*. URL: <https://radako.com.ua/news/nezalezhnist-advokata-u-profesiyuiy-diyalnosti-ta-profesiyuih-asociacijah>. (дата звернення: 03.12.2021).
14. Шопіна І. М. Феномен адміністративно-правового забезпечення в адміністративному праві України. *Наука і правоохорона*. 2018. № 4. С. 141–145.